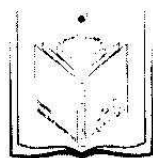

آموزش سهادت‌های خواندن

دکتر محمود صادق زاده

(دانشیار و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد)

۱۳۹۸

سرشناسه	صادق زاده، محمود، ۱۳۴۱
عنوان و نام پدیدآور	آموزش مهارت‌های خواندن/تألیف: محمود صادزاده.
مشخصات نشر	یزد: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یزد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	ط، ۱۴۸ ص: مصور، جدول، نمودار.
موضوع	مطالعه و فراگیری
موضوع	Study Skills
موضوع	موفقیت تحصیلی
موضوع	Academic Achievement
موضوع	دقت
موضوع	Attention
موضوع	خواندن
موضوع	Reading
رده‌بندی کنگره	LB ۱۰۴۹/۸، ص ۲، ۱۳۹۸
رده‌بندی دیویی	۳۷۱/۳۰۲۸
شابک	۱۰/۰۰۰ ریال، ۱-۵۷۲۹-۱۰-۹۶۴-۹۷۸
شماره کتابشناسی ملی	۸۸۸۲
شماره ثبت	۱۷۰-۹۸
	۱۳۹۸/۳/۲۶

آموزش مهارت‌های خواندن

مؤلف: دکتر محمود صادق زاده

ناشر: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.

ناظر چاپ: حمید صادقی

طرح جلد: سید ابوالفضل میرخلیلی

صفحه‌آرا: گروه نرم‌افزاری چاپک، ایران، یزد

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

ویراستار: احمد طحانی

قیمت: ۳۱۰۰۰ تومان

شمارگان: ۲۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۵۷۲۹-۱

سخن ناشر

باسمه تعالی

یکی از مسائل مهم در امر آموزش، تقویت مهارت خواندن است. تحقیقات نشان می‌دهد که بسیاری از دانش‌آموزان و دانشجویان از مهارت روخوانی برخوردارند اما اندیشیدن و خلاقیت را آن‌گونه که باید و شاید در نظر نگرفته‌اند. در نهایت یادگیری برایشان کسالت‌آور خواهد شد؛ درحالی‌که اگر متون را درک کنند، از سبب دانش، فراتر رفته و خواندن برایشان لذت‌بخش خواهد بود. مجموعه‌های که به بیشگاه علاقه‌مندان تقدیم می‌شود، حاصل تلاش استاد بزرگوار جناب آقای دکتر محمود صادق‌زاده است که با محوریت این موضوع تهیه و تدوین شده است.

در پایان بر خود لازم می‌دانم که از اعضای فرهیخته شورای انتشارات و نیز داوران و ویراستاران علمی و ادبی و همه عزیزانی که در راه انتشار این مجموعه تلاش کرده‌اند، به‌ویژه از سرکار خانم دکتر معصومه طباطبائی، رئیس محترم دانشگاه و جناب آقای دکتر نوید نصیری‌زاده، معاون محترم پژوهش و فناوری که همواره غنایت ویژه‌ای به مجموعه انتشارات علمی دانشگاه دارند، صمیمانه قدردانی و سپاسگزاری کنم.

به امید آرزین الهی

حمید صابری

مدیرمسئول انتشارات دانشگاه

۱۵	مقدمه
----	-------

فصل یکم: کلیات و مبانی نظری

۱۷	۱- اهمیت و ضرورت آموزش مهارت یادگیری و خواندن
۲۰	۱-۱-۱: مراحل مطالعه درست
۲۰	۱-۱-۱-۱: مرحله ادراک
۲۱	۱-۱-۲: مرحله تثبیت
۲۱	۱-۱-۳: مرحله تسلط
۲۱	۱-۱-۴: مرحله ارزیابی
۲۱	۱-۱-۵: مرحله غم‌بندی و ترمیم
۲۲	۱-۲-۱: شرایط و مقدمات یادگیری و مطالعه
۲۲	۱-۲-۱-۱: هدف و برنامه‌ریزی
۲۳	۱-۲-۱-۲: شرایط و ویژگی‌های اهداف
۲۵	۱-۲-۱-۳: نمونه مراحل برنامه‌ریزی روانمند
۲۶	۱-۲-۱-۴: اصلی‌ترین موانع و عوامل مؤثر در یادگیری مطالعه
۲۶	۱-۲-۱-۵: اصلی‌ترین موانع و مشکلات
۲۶	۱-۲-۱-۶: بی‌انگیزگی، بی‌برنامگی و عدم اعتدال به‌نسب
۲۸	۱-۲-۱-۷: حواس‌پرتی و عدم تمرکز
۳۰	۱-۲-۱-۸: اصلی‌ترین عوامل مؤثر در یادگیری و مطالعه درست
۳۰	۱-۲-۲-۱: انگیزه، هدف و برنامه‌ریزی
۳۱	۱-۲-۲-۲: انتخاب مکان و محل مناسب
۳۲	۱-۲-۲-۳: زمان و وقت مطالعه
۳۶	۱-۲-۲-۴: سلامت تن و روان و تغذیه مناسب

۳۶.....	۵_۲_۲_۱: ورزش و تنفس درست
۳۸.....	۶_۲_۲_۱: آرامش و استراحت
۳۸.....	۳_۱: شناخت طبقه‌بندی و ساختار صوری و محتوایی کتاب
۳۸.....	۱_۳_۱: تقسیم‌بندی و طبقه‌بندی منابع
.....	۱_۱_۳_۱: تقسیم‌بندی منابع به‌طور کلی: (نوشتاری، دیداری و شنیداری)
۳۸.....	۲_۱_۳_۱: طبقه‌بندی منابع به لحاظ موضوعی و تخصصی: ۳۹
۴۵.....	۲_۳_۱: کتاب‌های کامل کتاب
۴۸.....	نمودار ازای ظاهر کتاب
۴۸.....	۲_۳_۱: قسمت‌های پیش از متن
۵۶.....	۲_۲_۳_۱: متن کتاب
.....	۳_۲_۲_۳_۱: «کتاب» در «شکل چاپی کتاب» (نظم ظاهری و چاپی)
۵۶.....	۳_۲_۳_۱: قسمت‌های پس از متن: (فهرست‌ها و پیوست‌ها)

فصل دوم: شیوه‌ها و سبک‌های مطالعه

۶۳.....	۱_۲: درآمد
۶۴.....	۲_۲: تقسیم‌بندی مطالعه بر اساس اهداف و مقاصد مخاطبان
۶۴.....	۱_۲_۲: مطالعه آزاد:
۶۴.....	۱_۱_۲_۲: توجه به رغبت و میل شخصی
۶۵.....	۲_۱_۲_۲: توجه به کلیت اثر
۶۵.....	۳_۱_۲_۲: بازگویی مطالب به زبان شخصی
۶۵.....	۴_۱_۲_۲: توجه به مصادیق و مثال‌های عینی
۶۶.....	۵_۱_۲_۲: پاسخ به حس کنجکاوی و جستجوگری

۶۶.....	۲_۲_۱_۶: زمینه‌ای برای پرورش پرسشگری
۶۶.....	۲_۲_۱_۷: گفت‌وگو و دیالوگ با نویسنده
۶۷.....	۲_۲_۱_۸: امکان نقد و عدم پذیرش برخی موارد
۶۷.....	۲_۲_۱_۹: در نظر گرفتن احتمالات و ابعاد گوناگون
۶۸.....	۲_۲_۱_۱۰: جبران کمبودهای کتاب‌های درسی
۶۸.....	۲_۲_۱_۱۱: آموزش غیرمستقیم راه و رسم زندگی
۶۸.....	۲_۲_۱_۱۲: پرورش تفکر و خلاقیت
۶۸.....	۲_۲_۱_۱۳: آشنایی با شیوه‌های گوناگون بیان اندیشه‌ها و عواطف
۶۸.....	۲_۲_۲_۲: مطالعهٔ امور جداس (خواندن برای امتحان)
۶۹.....	۲_۲_۲_۱: (روش بی، کیو، چهار، آر، معروف به «پس‌ختم»)
۷۴.....	۲_۲_۲_۲: روش توضیح دادن تربیتی برای مخاطب
۷۴.....	۲_۲_۲_۳: توضیح دادن برای همه مخاطبان
۷۵.....	۲_۲_۲_۴: روش پرسیدن دوجانه
۷۶.....	۲_۲_۳_۳: مطالعهٔ انتقادی (تحلیلی)
۷۶.....	۲_۲_۳_۱: استنباط اولیه
۷۶.....	۲_۲_۳_۲: فراتر رفتن از سطح کلمات و معانی ظاهری
۷۷.....	۲_۲_۳_۳: تردید در دریافت‌ها و استنباط‌های اولیه
۷۷.....	۲_۲_۳_۴: طرح سؤال
۷۹.....	۲_۲_۴_۴: مطالعهٔ عمومی (روش مردر (Marder)
۸۰.....	۲_۲_۴_۱: Mood (حال و هوا و خلق‌وخو)
۸۰.....	۲_۲_۴_۲: understanding (درک و فهم)

۳_۴_۲_۲ recall (یادآوری).....	۸۰
۴_۴_۲_۲ digest information (هضم اطلاعات).....	۸۰
۵_۴_۲_۲ Elaboration (شرح و بسط).....	۸۰
۶_۴_۲_۲ Reviewmistak (مرور خطاها).....	۸۱
۵_۲_۲ مطالعه گروهی (هم یارانه).....	۸۱
۳_۲: مهارت خواندن متون هنری و ادبی.....	۸۲
۳_۲: سؤال کردن.....	۸۲
۳_۲: ترجمه.....	۸۲
۳_۲: ارتباط.....	۸۲
۴_۳_۲: درک زیبایی و استنباط.....	۸۲
۴_۲: ساختار و عناصر ادبی.....	۸۳
۱_۴_۲: نوع ادبی (ژانر).....	۸۴
۲_۴_۲: تصاویر ذهنی و صور خیال.....	۸۴
۳_۴_۲: آرایش های کلامی و بدیعی.....	۸۴
۴_۴_۲: موسیقی کلام.....	۸۵
۵_۴_۲: نمادپردازی و رمزگرایی.....	۸۵
۶_۴_۲: بیان غیرمستقیم و کنایی.....	۸۵
۷_۴_۲: احساسات و عواطف.....	۸۵
۸_۴_۲: اندیشه های اخلاقی، دینی، فلسفی و عرفانی.....	۸۵
۹_۴_۲: تفسیر و تأویل پذیری و.....	۸۵
۵_۲: مطالعه، تحلیل و بررسی نمونه ای از شعر.....	۸۶
۱_۵_۲: «پیام یا تم».....	۸۶
۲_۵_۲: «محتوا».....	۸۶

۲_۵_۳: قالب (فرم).....	۸۶
۲_۵_۴: تعبیر.....	۸۷
۲_۶: نمونه‌ای از مطالعه و تحلیل متن داستانی.....	۸۸
۲_۶_۱: شخصیت.....	۸۸
۲_۶_۲: روایت و زاویه دید.....	۹۵
۲_۶_۳: طرح (پی‌رنگ).....	۹۹
۲_۶_۴: گفت‌وگو از نظر ساخت و محتوا.....	۱۰۲
۲_۶_۵: دیالوگ و موضوع.....	۱۰۶
۲_۶_۶: جزئیات.....	۱۰۷

فصل سوم: تندرستی و درست‌خوانی

۳_۱: تندرستی.....	۱۱۱
۳_۱_۱: اصلی‌ترین مشكلات بابت تندرستی و درست‌خوانی.....	۱۱۲
۳_۱_۱_۱: محدودیت حوزه دید.....	۱۱۲
۳_۱_۱_۲: عادت هجا خوانی.....	۱۱۳
۳_۱_۱_۳: عادت کلمه‌خوانی.....	۱۱۳
۳_۱_۱_۴: دوباره‌خوانی.....	۱۱۳
۳_۱_۱_۵: مشکل تشخیص حروف و کلمات متعابه.....	۱۱۶
۳_۱_۱_۶: مکث و درنگ زیاد.....	۱۱۷
۳_۱_۲: رفع موانع و مشکلات تندرستی.....	۱۱۷
۳_۱_۲_۱: رفع مشکل کلمه‌خوانی.....	۱۱۹
۳_۱_۲_۲: چشم‌خوانی و عبارت‌خوانی، نه لب‌خوانی.....	۱۲۲
۳_۱_۲_۳: درمان حواس‌پرتی.....	۱۲۵
۳_۲: نکات مهم در یادگیری و خواندن.....	۱۲۷

۱-۲-۳: یادگیری و مطالعه سودمند و مؤثر.....	۱۲۷
۲-۲-۳: مهارت به‌خاطر سپاری و تقویت حافظه.....	۱۲۸
۱-۲-۲-۳: درک و فهم درست پیش از به‌خاطر سپاری.....	۱۳۲
۲-۲-۲-۳: برخورداری بودن از شرایط روانی و آسانی حافظه.....	۱۳۲
۳-۲-۲-۳: انتخاب درست و هدفمند موضوعات برای مطالعه و یادگیری.....	۱۳۲
۴-۲-۲-۳: سازمان‌دهی و طبقه‌بندی مطالب در حافظه.....	۱۳۲
۵-۲-۲-۳: تکرار و مرور.....	۱۳۲
۶-۲-۲-۳: انتخاب روش مناسب به‌خاطر سپاری.....	۱۳۲
۷-۲-۲-۳: استفاده توأم از روش‌های مختلف.....	۱۳۳
۸-۲-۲-۳: آمیختن مطالب با خاطرات و عینیات.....	۱۳۳
۹-۲-۲-۳: تعمیم.....	۱۳۳
۱۰-۲-۲-۳: بازخوانی از به‌ویژه.....	۱۳۴
۳-۲-۳: گزینش روش مناسب خواندن.....	۱۳۵
۱-۳-۲-۳: تعریف خواندن.....	۱۳۵
۲-۳-۲-۳: ویژگی‌های مطالعه درست.....	۱۳۶
۳-۳-۲-۳: توجه به نوع محتوای متن.....	۱۳۶
۴-۳-۲-۳: دو عامل اصلی در گزینش شیوه مطالعه درست.....	۱۳۷
۵-۳-۲-۳: اهمیت مرور کردن.....	۱۳۸
۶-۳-۲-۳: اهمیت یادداشت‌برداری و خلاصه‌کردن مطالب.....	۱۴۰

فهرست منابع

الف- تألیفات.....	۱۴۱
ب- مقالات.....	۱۴۵

مقدمه

مهم‌ترین هدف آموزش زبان در سطوح مختلف آموزشی، این است که فراگیران مهارت‌های زبانی به‌ویژه درست خواندن، درک مطالب و مفاهیم را به‌طور مؤثر و کاربردی بیاموزند، زیرا اگر دانش‌آموز و یا دانشجو مراحل مختلف تمرکز، تفکر و تثبیت را در یادگیری و مطالعه به‌درستی نیاموزد، بی‌تردید در آخرین و نگارش متون مختلف نیز با مشکلات اساسی روبه‌رو خواهد شد.

اما آموزش مهارت‌های یادگیری، درست خواندن و نوشتن در مملکت ما در مقاطع مختلف آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها به دلیل مشکلات برنامه‌ریزی و شیوه‌های ناکارآمد آموزشی نبود کتاب‌های مناسب، آن‌گونه که باید و شاید صورت نمی‌گیرد و اغلب دانش‌آموزان و دانشجویان، پس از گذراندن دروس گوناگون در سطوح مختلف، متأسفانه از درک مطالب و مفاهیم متون درسی یا نوشتن نامه‌ای و گزارشی کوتاه نیز ناتوان هستند.

در این نوشتار کوشش می‌شود، به شیوه‌ای توصیفی، کاربردی و تمرینی به مهارت بسیار مهم مطالعه پرداخته شود. تألیف حاضر در سه فصل اصلی تحقیق، تدوین و تنظیم شده است. فصل یکم شامل دو بخش است: یکم، اهمیت و ضرورت آموزش مهارت یادگیری و خواندن؛ دوم، اصلی‌ترین موانع، عوامل، شرایط و لوازم مؤثر در یادگیری و مطالعه پیشرفته. در فصل دوم انواع سبک‌ها و روش‌های مطالعه عمومی و تخصصی، روش خواندن آثار ادبی، نکات مهم در مطالعه از نظر زمان، مکان و وسایل و امکانات بحث و بررسی شده است. فصل سوم در دو بخش به مهارت تندخوانی و درست‌خوانی و نکات مهم در یادگیری و خواندن اختصاص یافته است.